

Svar på høring om fortetting og transformasjon i byer og tettsteder

Innledning

Nåværende regulering av lys og belysning i plan- og bygningsloven (pbl.) er svært mangelfull når det kommer til belysning. Lyskultur ønsker å redegjøre for behovet for at lys reguleres mer omfattende i loven og tilhørende forskrifter, samt hvordan dette ønskes gjennomført i plan- og bygningsloven (fortetting, transformasjon, utbyggingsavtaler mv).

Lyskultur ble stiftet i 1936 og er en non-profit forening som jobber for god og riktig belysning i samfunnet. Foreningen er landsdekkende med regionale avdelinger og komitéer. Våre medlemmer er toneangivende aktører innenfor belysningsbransjen, fra lysdesignere og rådgivende ingeniører til produsenter, installatører, importører og salgsleddet innenfor belysning. Lyskulturs medlemmer er aktive bidragsytere i utviklingen av nasjonale og internasjonale retningslinjer og utarbeidelse av Lyskulturs veiledere.

Hvorfor bør lys inkluderes i plan og bygningsloven

Lys er grunnleggende for menneskets tilværelse. Omkring 80 % av våre sanseinntrykk formidles gjennom synet. Belysning har dermed en direkte påvirkning på menneskets trivsel og trykghetsfølelse. Hvordan vi bruker lys når vi former byene og tettstedene våre betyr derfor mye for hvor attraktivt et sted oppfattes og hvordan det brukes av innbyggere og tilreisende. God belysning kan fremheve arkitekturen og omgivelsene og gi stedet identitet, også etter mørkets frembrudd. Det kan gi rom for opplevelser og skape en atmosfære som innbyr til sosialt liv og fysisk aktivitet. Riktig lysbruk kan gi en trygg, sikker og problemfri trafikkflyt gjennom byen eller tettstedet og gjøre stedene mer tilgjengelige, være kriminalitetsforebyggende og øke folks trykghetsfølelse. Godt planlagt belysning reduserer lysforurensning og ivaretar vårt biologiske mangfold. Samtidig vil moderne lysteknologi og lysstyring redusere energibruket med opptil 90%. Dersom det ikke er en overordnet strategi for belysning så blir det for mye lys, for mye lysforurensning, for mye forbruk. En slik overordnet belysningsstrategi mener vi kan realiseres ved at det i loven stilles krav om en lysplan for alle fremtidige byggeprosjekter som igangsettes etter reglene i plan- og bygningsloven.

LYSKULTUR

Hvordan kan en lysplan sikre god belysning?

En lysplan vil kunne fungere som et rammeverk, “et verktøy”, som kan være med og beskrive overordnede føringer for hvordan en by, kommune eller et områdes belysning skal planlegges. En lysplan skal bidra gjennom å være et praktisk dokument for å sikre at fremtidige belysningsprosjekter utføres i henhold til en overordnet tankegang. Det vil i sin tur være med på å sikre en sammenheng mellom estetikk, forskjellige ønskede kvaliteter, funksjonalitet, trygghet og sikkerhet, drifts- og vedlikeholdsrutiner, samt bidra til en reduksjon av lysforurensning og en ivaretagelse av miljøet og vårt biologiske mangfold osv. Hvilke parametre som blir ivaretatt og hva som skal inngå i et slikt dokument vil krystalliseres gjennom et tett samarbeid mellom bestiller av en slik plan og den som skal lage den.

Hva bør en lysplan ta for seg:

Visjon og målsettinger, hvordan designet skal være og hvordan lyset skal treffe ulike overflater så vel som tekniske krav. Strategien legger føringer for ulike typer belysning i en hierarkisk orden. Det skilles mellom «grunnbelysning», «supplerende belysning» og «karakterbelysning». Det første vil si veibelysning, det andre er belysning som skaper trygghet for syklister og fotgjengere. Det siste er eksempelvis landskapsbelysning og kunst.

Punkter i en lysplan bør inneholde bla. følgende:

- Analyse eksisterende belysning
- Analyse spesifikt til stedet
- Visjon og mål for bruk av offentlig belysning
- Bærekraft og miljøpåvirkning, biologisk mangfold mm
- Konsept
- Løsningsbeskrivelse
- Tekniske retningslinjer
- Grensesnitt offentlig, privat, kommersiell

4 Avsluttende bemerkninger

Lyskultur vil oppsummere at det inntas bestemmelser i plan- og bygningsloven som overordnet sikrer at kravene til lys og belysning hensyntas i hele byggeprosjektet, og et krav i plan og bygningsloven om å ha en lysplan for alle kommuner ved foretting, transformasjon, utbyggingsavtaler.

Vennlig hilsen,
Katia Valerie Banoun
Daglig leder i Lyskultur

Vedlegg: eksempel på lysplan for Stavanger sentrum som vant Norsk Lyspris 2020